

Psykiatri og Social Ledelsessekretariatet og HR – notat om chikane af medarbejdere på sociale medier

Regionen har en billedpolitik, som kan tilgås her:

http://intranet.rm.dk/siteassets/kommunikation/politikker-og-retningslinjer/end_politik-for-billed-og-lydmedier_lang-version_2017.pdf.

Som det fremgår af politikken, er reglerne forskellige, alt efter om det drejer sig om lydoptagelser eller billeder, hvorfor mit svar er opdelt som følgende:

Vedrørende lydoptagelser i miljøet og ved samtaler:

- Patienten, brugeren eller pårørende kan lydoptage, såfremt han/hun selv deltager aktivt i samtalen. Endvidere er patienten ikke forpligtet til, at oplyse medarbejderen om, at samtalen optages, hvorfor patienten også kan lydoptage i de tilfælde, hvor medarbejderen ikke er vidende om, at samtalen bliver optaget.
- Som ledere og medarbejdere ser vi som udgangspunkt disse optagelser som en mulighed for at dokumentere vores faglighed og f.eks. udvikle relationen til patienten eller brugeren.
- Patienten, brugeren eller den pårørende er ikke forpligtet til at oplyse, at der optages. Region Midtjylland anser det dog for at være god skik og vigtigt for tilliden, at patienter, brugere m.fl. gør opmærksom på, hvis man ønsker at optage en samtale.
- Patienten, brugeren eller den pårørende skal dog være opmærksom på, at det ikke er lovligt at videregive eller offentliggøre lydoptagelsen, såfremt der bliver sagt ting, som "åbenbart kan forlanges unddraget fra offentligheden" jf. straffelovens §264. Dette kan f.eks. være tilfældet såfremt lydoptagelsen er krænkende.
- Som udgangspunkt kræves samtykke fra den, der lydoptages, hvis optagelsen skal offentliggøres.

Eftersom lydoptagelse i miljøet og ved samtaler, er en mulighed men ikke ret, kan den lokale ledelse i samarbejde med medarbejderne udarbejde lokale regler og træffe beslutninger om muligheder for optagelse. Man kan dermed udarbejde lokale regler, der giver personalet en mulighed for, at afvise en gennemførelse af samtalen, såfremt personalet ikke ønsker, at patienten optager samtalen. F.eks. overfor en patient der tidligere har offentliggjort lydoptagelser på de sociale medier. Et evt. afslag bør dog begrundes sagligt, og der skal foretages en konkret vurdering i forhold til patientens personlige forhold.

Vedrørende oplægning af egen journal på Instagram eller Facebook:

Har forespurgt om dette ved Datatilsynet, og der sker også umiddelbart i dette tilfælde en databehandling.

Det er ved besvarelsen antaget, at der alene er gengivet et billede af journalen (ikke skrevet noget hertil).

Særligt angående Facebook oplyser Datatilsynet, at de skelner mellem offentliggørelse eller ej, og at dette afhænger af, hvor mange der har fået adgang til oplysningerne.

De oplyser, at såfremt pågældende patient fx "kun" har delt oplysningerne med 30 venner/følgere, vil forholdet umiddelbart ikke være omfattet af databeskyttelsesforordningens regler, idet det anses for privat brug.

Er der derimod tale om en deling til 5.000 personer, vil der umiddelbart være tale om en offentliggørelse, som er omfattet af databeskyttelsesforordningens regler.

En offentliggørelse/behandling af personoplysninger (fx navn) kræver således hjemmel i databeskyttelsesforordningens artikel 6 – i det konkrete tilfælde: samtykke.

Der bør i første omgang rettes henvendelse til den dataansvarlige (patienten) med henblik på, at den dataansvarlige selv får mulighed for at fjerne det. Hvis ikke den dataansvarlige imødekommer dette, kan der rettes henvendelse til Datatilsynet (det er forurettede, der kan klage til Datatilsynet). Såfremt Datatilsynet vurderer, at den offentliggjorte oplysning er i strid med persondataloven, kan Datatilsynet træffe afgørelse, om at oplysningen skal fjernes. En manglende efterlevelse af Datatilsynets afgørelse kan medføre bødestraf eller fængsel i op til fire måneder.

I sidste ende kan der også være grundlag for en politianmeldelse, idet der kan være tale om en overtrædelse af straffeloven.

Vedrørende billedoptagelser og offentliggørelse af billeder fra Facebook samt karikerede billeder af ansatte:

Det fremgår af straffeloven og af ovenstående politik, at det kræver tilladelse at fotografere/billedoptage på et ikke frit tilgængeligt sted. Et ikke frit tilgængeligt sted er et område, som offentligheden ikke har adgang til. Uden tilladelse/samtykke til billedoptagelse på et ikke frit tilgængeligt sted, vil der være tale om uberettiget billedoptagelse i straffelovens forstand. Et hospital er som udgangspunkt et ikke frit tilgængeligt sted. Eksempelvis er sengestuer, lokaler hvor patienterne opholder sig, personalerum, møderum og lignende alene tilgængelig for personer med tilknytning. Det kan imidlertid diskuteres hvorvidt, der kan findes hospitalsområder, der kan anskues som værende frit tilgængelige.

I straffeloven fremgår det af § 264a - Den, som uberettiget fotograferer personer, der befinder sig på et ikke frit tilgængeligt sted, straffes med bøde eller fængsel indtil 6 måneder. Det samme gælder den, der ved hjælp af kikkert eller andet apparat uberettiget iagttager sådanne personer.

Eftersom, der er tale om et ikke frit tilgængeligt område, har den lokale ledelse mulighed for, at udarbejde retningslinjer for billede- og videooptagelse. F.eks. kan man beslutte, at patienter ikke må fotografere og optage film med mindre det sker efter forudgående aftale med personalet.

Hvis personalet vurderer, at billederne eller optagelserne er problematiske, kan personalet bede om at få billedet eller optagelsen slettet, men personalet kan ikke kræve dette. Man bør

gøre patienten opmærksom på, at man betragter billedet som overtrædelse af retningslinjerne og straffeloven samt oplyse om konsekvenserne ved en fortsat chikane f.eks. politianmeldelse.

Databeskyttelsesloven og databeskyttelsesforordningen regulerer, hvornår og hvordan personoplysninger, herunder billeder og videoovervågning, kan behandles.

Når der sker offentliggørelse på internettet af billeder af genkendelige personer, så betragtes dette som en elektronisk behandling af personoplysninger, hvilket gør, at vi inde i databeskyttelseslovens og databeskyttelsesforordningens anvendelsesområde. Har tidligere talt med Datatilsynet, om det samme gjorde sig gældende, når billedet allerede er offentligt tilgængeligt fx på Facebookprofil – og dette svarede de bekræftende på. Der er også i dette tilfælde tale om elektronisk behandling af personoplysninger.

Datatilsynet skelner mellem portrætbilleder og situationsbilleder.

Portrætbilleder er billeder direkte af ansigtet, hvor det tydeligt ses, hvem personen er. Personen skal altså være hovedfokus på billedet. Eksempler på dette er et bestilt portrætbillede eller et klassefoto. Portrætbilleder kræver samtykke fra personen, som der er taget billede af. Er der flere personer på billedet, så skal der indhentes samtykke fra hver eneste.

Situationsbilleder er billeder, hvor ingen personer er i fokus, og det relevante er selve situationen. Eksempler på dette er billeder af en person på vej ud af en butik eller et billede af en masse børn på en legeplads. Ved situationsbilleder er der ikke tale om elektronisk persondata, hvilket betyder, at der ikke kræves samtykke.

Det kræver normalt altid samtykke at offentliggøre *portrætbilleder* på internettet. Det er begrundet i, at nogle mennesker kan føle ubehag ved at have sådanne billeder offentliggjort, eventuelt sammen med oplysninger om navn eller lignende. Derfor skal pågældende altid have lov af den eller de personer, der er på billedet, hvis pågældende ønsker at offentliggøre det. Hvis den fotograferede er utilfreds med en offentliggørelse af et billede af sig, skal pågældende tage kontakt til den person, der har offentliggjort billedet. Husk at oplyse hvilket billede der ønskes slettet og hvorfor. Hvis den ansvarlige ikke vil imødekomme anmodningen om at slette billedet, kan der klages til Datatilsynet.

Straffelovens § 264d fastslår også et forbud mod uberettiget videregivelse af billeder vedrørende en andens private forhold, eller i øvrigt billeder af den pågældende under omstændigheder, der åbenbart kan forlanges unddraget offentligheden. Uberettiget videregivelse er videregivelse uden tilstrækkelig samtykke fra den der fotograferes.

Det er vigtigt at patienten, igennem retningslinjer eller generel oplysning, bliver gjort bekendt med hvilken adfærd, som ikke kan accepteres af hospitalet.

Der kan således også i disse tilfælde være grundlag for at klage til Datatilsynet, hvis patienten ikke vil fjerne billedet (det er dog fortsat forurettede, der kan klage til Datatilsynet), og der kan være grundlag for en politianmeldelse for overtrædelse af straffeloven.

Det er vigtigt, at sørge for den fornødne dokumentation. f.eks. i form af skærmdump hvor krænkelserne optræder. Dette er nødvendigt, inden man går videre med anmeldelse til f.eks. Datatilsynet, Facebook eller politiet.

Persondataloven

Datatilsynet er den statslige myndighed, der fører tilsyn med overholdelse af persondataloven. Persondataloven regulerer, hvordan man må behandle personoplysninger, herunder elektronisk databehandling og videregivelse af oplysningerne. Man skal her skelne mellem ytringen fremstår som tydeligt subjektive holdninger. Subjektiv holdning er fx en holdning til at "sygeplejersken er langsom" eller "læreren virker altid sur og uoplagt"

Hvis der er tale om injurierende udtalelser om personer, vil de være strafbare efter straffelovens bestemmelser.

Straffeloven begrænser i nogle tilfælde ytringsfriheden. Ifølge straffeloven kan det fx være strafbart, at:

1. Videregive meddelelser og billeder om en andens private forhold
2. Fremsætte beskyldninger, som allerede er underkendt ved dom
3. Fremsætte ærekrænkende beskyldninger
4. Fremsætte ytringer mod bedre vidende

Den begrænser dog ikke retten til at ytre meningstilkendegivelser. F.eks. at en medarbejder er en skændsel for virksomheden. Men er ytringen grov og har karakter af en injurierende beskyldning, skal denne have et vist grundlag i de faktiske forhold.

Domstolene vil foretage en vurdering af ytringens karakter, grovhed samt klagerens rimeligt begrundede gode eller onde tro med hensyn til sandhedsværdien, når man skal vurdere, om ytringen holder sig indenfor rammerne af ytringsfriheden.

Der er ingen klar afgrænsning af, hvornår en handling er krænkende eller injurierende i juridisk forstand. Det vil være en afvejning i den konkrete sag. HR kan bistå ved vurderingen heraf, og hvad der konkret bør gøres, når en medarbejder udsættes for chikane, trusler, eller injurierende udtalelser.

Udsættes en medarbejder for chikane på et socialt medie, skal medarbejderen overveje, om vedkommende alene ønsker at få bragt krænkelsen til ophør, ved at få den fjernet fra mediet – evt. hjælp til indgivelse af en klage til klageinstanser (Datatilsynet, Facebook etc.), eller om medarbejderen også ønsker at få straffet krænkeren.

Det er vigtigt, at arbejdspladsen laver en fast procedure for, hvordan man håndterer situationer, hvor medarbejdere bliver udsat for digital chikane. Det er vigtigt, at man gør sig nogle overvejelser omkring f.eks. følgende:

1. Hvornår er der tale om chikane?
2. Hvor grov er handlingen. Er den f.eks. grov nok til at den skal politianmeldes?
3. Hvornår skal ledelsen kontaktes?
4. Hvordan dokumenterer i den krænkende adfærd?
5. Hvad er ledelsens rolle i forhold til at stoppe chikanen?
6. Hvordan og hvem orienterer krænkeren om overtrædelsen?
7. Hvem har ansvar for at politianmelde handlingen?

Det er vigtigt, at arbejdspladsen benytter HR til at drøfte sagen – både i tvivlssituationer og ved åbenlyse sager.